

market monitor

Focus op de chemische/farmaceutische
industrie - prestaties en vooruitzichten

Disclaimer

Dit rapport wordt louter ter informatie verstrekt en is niet bedoeld als enige aanbeveling of advies aan de lezer(s) met betrekking tot een specifieke transactie, investering of strategie. Lezers zijn zelf verantwoordelijk voor het nemen van commerciële en andere beslissingen omtrent de verstrekte informatie. Hoewel Atradius al het noodzakelijke heeft gedaan om te verzekeren dat de informatie in dit rapport verkregen is van betrouwbare bronnen, kan Atradius niet verantwoordelijk gesteld worden voor fouten of omissies, of voor de resultaten verkregen door gebruik van deze informatie. Alle informatie in dit rapport wordt gegeven 'zoals ze is', zonder garantie op volledigheid, accuraatheid, tijdsgebondenheid, of op de resultaten verkregen door gebruik van het rapport, en zonder garantie van enige soort, uitdrukkelijk of geïmpliceerd. In geen geval zal Atradius, haar gerelateerde partners of corporaties, of de partners, agenten of werknemers hiervan verantwoordelijk gesteld kunnen worden voor enige genomen beslissing of actie die zij zouden nemen op basis van de in dit rapport verstrekte informatie om het even welke schade het betreft, zelfs wanneer vooraf geïnformeerd over de mogelijke negatieve gevolgen.

In deze uitgave...

Inleiding	Zwaarder weer op komst?	4
Volledige rapporten		
China	De gevolgen van het handelsconflict met de VS zijn tot nu toe beperkt gebleven.....	5
Italië	Trage groei als gevolg van een lagere vraag vanuit belangrijke afnemende industrieën	7
Verenigde Staten	De sector begint het effect van het Chinees-Amerikaanse handelsconflict te voelen.....	9
Marktprestaties in een flits		
	Brazilië.....	11
	Duitsland.....	12
	Frankrijk.....	13
	Japan	14
	Singapore	15
	Spanje.....	16
	Verenigd Koninkrijk	17
Overzichtstabel	Overzicht van de prestaties per sector en per land.....	18
Sectorprestaties	Veranderingen sinds juni 2019.....	20

Op de volgende pagina's geven we aan de hand van de volgende weer-symbolen de algemene economische vooruitzichten per sector weer:

Uitstekend

Het kredietrisico in de sector is laag / de bedrijfsprestaties in de sector zijn sterk ten opzichte van de trend op lange termijn

Matig

Het kredietrisico in de sector is relatief hoog / de bedrijfsprestaties in de sector liggen onder de trend op lange termijn

Goed

Het kredietrisico in de sector is gunstig / de bedrijfsprestaties in de sector liggen boven de trend op lange termijn

Slecht

Het kredietrisico in de sector is hoog / de bedrijfsprestaties in de sector zijn zwak ten opzichte van de trend op lange termijn

Redelijk

Het kredietrisico in de sector is gemiddeld / de bedrijfsprestaties in de sector zijn stabiel

Zwaarder weer op komst?

Wereldwijd heeft de chemische industrie de laatste paar jaar behoorlijk gepresteerd, met doorgaans robuuste bedrijfsfinanciën, tijdige betalingen en een laag aantal insolventies vergeleken met andere industrieën. De prestaties van de chemiesector worden voor alle landen die in deze Markt Monitor besproken worden vooralsnog als 'Goed' tot 'Redelijk' beoordeeld, maar zwaarder weer lijkt op komst.

De wereldwijde automobielenindustrie krijgt de komende jaren te maken met grote uitdagingen (groei van e-mobiliteit) en ziet in veel belangrijke markten de omzet dalen. Bij deze belangrijke afnemer heeft dit er al voor gezorgd dat de vraag naar chemische producten is geslonken. In de kunststoffensubsector zou het kredietrisico van veel bedrijven op korte termijn kunnen verslechteren; het milieubewustzijn groeit en strengere regelgeving zal in enkele grote economieën leiden tot een verbod op plastic gebruiksartikelen.

Doordat de chemische industrie een cyclisch karakter kent en daarnaast sterk afhankelijk is van de wereldeconomie, heeft de internationale handelsproblematiek hier al z'n sporen nagelaten. De groei van de wereldhandel stagneerde in het eerste kwartaal van 2019 te midden van stijgende tarieven en voortdurende onzekerheid. In 2019 zien we de groei afvlakken tot 2,0%, met een licht herstel in 2020 naar een nog altijd zwakke 2,8%. Een oplopende en aanhoudende tarief oorlog tussen China als de grootste chemie-afnemer ter wereld en de VS als steeds belangrijker wordende chemie-exporteur, zou de wereldwijde chemicaliënprijzen en de vraag vanuit belangrijke eindmarkten geen goed doen.

China

- De rechtstreekse invloed van het handelsconflict tussen China en de VS is tot nu toe beperkt gebleven
- Facturen worden gemiddeld na 60 tot 90 dagen betaald
- Leenvoorwaarden blijven zeer strikt

Overzicht

Beoordeling kredietrisico	sterke verbetering	verbetering	stabiel	verslechtering	sterke verslechtering
Trend in wanbetaling over de afgelopen 6 maanden			✓		
Ontwikkeling van wanbetaling in de komende 6 maanden			✓		
Trend in insolventies over de afgelopen 6 maanden			✓		
Ontwikkeling van insolventies in de komende 6 maanden			✓		
Financieringscondities	zeer hoog	hoog	gemiddeld	laag	zeer laag
Afhankelijkheid van bankfinanciering		✓			
Algehele schuldenlast van de sector		✓			
Bereidheid van banken om krediet te verlenen aan de sector				✓	
Bedrijfsklimaat	sterke verbetering	verbetering	stabiel	verslechtering	sterke verslechtering
Winstmarges: algemene trend over de afgelopen 12 maanden				✓	
Situatie algemene vraag (verkoop)			✓		

Bron: Atradius

Na een vertraging in de groei van het bbp (verwachte groei 6,3% in 2019 en 6,0% in 2020) is de Chinese chemische industrie een fase van lagere maar nog steeds solide groei ingegaan. De groeicijfers van het bbp en de vraag naar chemicaliën blijven in China desalniettemin boven het mondiale gemiddelde. Ook profiteert de industrie van infrastructurele projecten buiten de eigen landsgrenzen, in de context van het 'Belt and Road Initiative'.

Het Chinese exportvolume van chemicaliën neemt een krappe 10% van de gehele sectorproductie voor z'n rekening. Het rechtstreekse effect van de Amerikaanse importheffingen op de industrie is beperkt, aangezien de chemische export naar de VS in waarde en kwantiteit gering is. Leveranciers van chemische producten aan Chinese exportgerichte industrieën (zoals speelgoed, textiel enz.) merken daarentegen wel een effect. Deze sectoren hebben immers sterk te lijden onder de Amerikaanse tariefsancties.

Als gevolg van een grotere downstream-vraag en gestegen verkoopprijzen, nam de nettowinst in 2018 met 30% toe, tot 900 miljard CNY. Toch wordt verwacht dat de schommelende olieprijs en duurdere importgoederen vanuit de VS en andere landen de winstmarges van chemiebedrijven in de komende maanden zullen drukken.

Als vergelding voor de Amerikaanse tarieven, stelde China een tarief van 10% op de import van vloeibaar aardgas (LNG) uit de VS in. Dit tarief werd in juni 2019 verhoogd naar 25%. Het merendeel van de Amerikaanse olie en gas wordt geïmporteerd door grote staatsbedrijven als Sinopec, PetroChina en CNOOC, die in staat zijn om de gestegen importkosten grotendeels op te vangen en bovendien op overheidssubsidies kunnen rekenen.

De chemische industrie kent zowel een hoge schuldenlast als een grote afhankelijkheid van bancaire financiering. Tegelijkertijd

China: Chemie

	2018	2019f	2020f
Bbp-groei (%)	6,6	6,3	6,0
Groei van de toegevoegde waarde van de sector (%)	4,4	4,6	5,3

Gemiddelde groei van de sector over de afgelopen 3 jaar (%)	5,9
Gemiddelde groei van de sector over de afgelopen 5 jaar (%)	7,3
Exportgerichtheid	laag
Concurrentie	gemiddeld

Bronnen: Macrobond, Oxford Economics, Atradius

is het leenbeleid van banken tegenover private ondernemingen zeer terughoudend. Banklenen liever aan staatsbedrijven of geven door de overheid gereguleerde syndicaatsleningen uit.

Gemiddeld worden facturen in de Chinese chemiesector na 60 tot 90 dagen betaald. Het aantal betalingsachterstanden en faillissementen is gemiddeld, en ook voor 2019 wordt er geen grote toename van bedrijfsinsolventies verwacht. De vraag naar chemische producten blijft naar verhouding in alle subsectoren en afnemerssegmenten stabiel. Het kan echter niet worden uitgesloten dat verschillende bedrijven in het mkb die afhankelijk zijn van de export naar de VS in de problemen kunnen raken, mocht het handelsconflict aanhouden of zelfs verder escaleren. Ondertussen worden zwakke en onbekwame spelers op de Chinese markt verdrongen door voortdurende hervormingen aan de aanbodzijde en een strenger milieubeleid.

Chinese chemiesector

China is een van de grootste chemiemarkten ter wereld

Chemicaliën worden breed toegepast in diverse sectoren en de binnenlandse vraag is groot

Er is nog steeds sprake van overcapaciteit en er worden nog altijd te veel laagwaardige chemische producten geproduceerd

De gestegen loonkosten hebben China's concurrentiepositie verzwakt

Gevolgen van het Chinees-Amerikaanse handelsconflict

Streng leenvoorwaarden

Bron: Atradius

Over het algemeen is ons acceptatiebeleid ten aanzien van de belangrijkste subsectoren van de Chinese chemiesector neutraal (basischemicaliën, petrochemicaliën, en speciaal- en fijnchemicaliën). De bedrijfsresultaten blijven constant en er wordt vaker gebruikgemaakt van geavanceerde technologie om hoogwaardigere producten te produceren. In de agrochemische sector hebben overheidsmaatregelen gericht op milieubescherming en marktregulering overcapaciteit met succes teruggedrongen.

Toch blijven negatieve nevenrisico's bestaan, zoals wanneer een escalatie van het handelsconflict zou leiden tot een ernstige verzwakking van de economie en de aandelenmarkt, en daarmee ook de aandelenkoersen van beursgenoteerde bedrijven zou treffen. Wij nemen grotere voorzichtigheid in acht tegenover met extern geld gefinancierde private chemiebedrijven, daar het leenbeleid van banken voor private ondernemingen op dit moment zeer streng is. Ook benaderen we handelaren in chemische grondstoffen met grotere terughoudendheid, aangezien de winsten in dit segment laag zijn en prijzen blijven schommelen.

Ons acceptatiebeleid voor de subsector kunststoffen is restrictief. In dit segment zijn namelijk veel kleine spelers actief en het merendeel van de producten is nog altijd van lage kwaliteit. De plasticsector is het chemiesegment dat het hardst door het Chinees-Amerikaanse handelsconflict wordt getroffen, direct dan wel indirect (zoals leveranciers aan bedrijven die afhankelijk zijn van de export naar de VS). Van plasticbedrijven die naar de VS exporteren onderzoeken wij de financiële slagkracht en het exportaandeel en gaan we na of goederen op de tarievenlijst staan of niet. De langetermijntrend voor dit segment lijkt positiever te zijn, met een productie die omhoog schuift in de waardeketen.

Ons acceptatiebeleid voor farmaceutica is open aangezien de binnenlandse vraag robuust is en de meeste actieve spelers op de markt staatsbedrijven zijn. Bij het verzekeren van de chemische en farmaceutische industrie kijken wij naar de resultaten van elke subsector, de achtergrond van de aandeelhouders in de onderneming, de aard van de koper (verkoper of fabrikant), hun financiële resultaten en financieringsmogelijkheden.

Prestatievooruitzichten deelsectoren

Petrochemie

Kunststoffen

Farmaceutica

Bron: Atradius

Italië

- Trage groei als gevolg van een lagere vraag door belangrijke afnemende industrieën
- Facturen worden gemiddeld na 60 dagen voldaan
- Toename van insolventie verwacht in 2019

Overzicht

Beoordeling kredietrisico	sterke verbetering	verbetering	stabiel	verslechtering	sterke verslechtering
Trend in wanbetaling over de afgelopen 6 maanden			✓		
Ontwikkeling van wanbetaling in de komende 6 maanden				✓	
Trend in insolventies over de afgelopen 6 maanden				✓	
Ontwikkeling van insolventies in de komende 6 maanden				✓	
Financieringscondities	zeer hoog	hoog	gemiddeld	laag	zeer laag
Afhankelijkheid van bankfinanciering			✓		
Algehele schuldenlast van de sector			✓		
Bereidheid van banken om krediet te verlenen aan de sector		✓			
Bedrijfsklimaat	sterke verbetering	verbetering	stabiel	verslechtering	sterke verslechtering
Winstmarges: algemene trend over de afgelopen 12 maanden			✓		
Situatie algemene vraag (verkoop)			✓		

Bron: Atradius

De Italiaanse chemicaliënproductie nam in 2018 slechts met 1% toe; de export (met een aandeel van 55% van de totale opbrengst) groeide met 2% (vergeleken met 9% in 2017), terwijl de binnenlandse vraag in het vierde kwartaal van 2018 zelfs kromp. De vraag van de grootste afnemende sectoren, zoals de binnenlandse bouwindustrie en de Europese automobielenindustrie, nam in de loop van vorig jaar af. In de eerste helft van 2019 slonk de chemicaliënverkoop aan de automobielenindustrie verder en er is geen zicht op herstel.

Als gevolg van de trage economische groei in Italië wordt verwacht dat de binnenlandse vraag naar chemische producten in 2019 met een bescheiden 0,9% zal toenemen. De voorspelde groei van de export ligt op 1,9%. In totaal zal de productie met 0,7% toenemen. Niet alleen de mondiale daling van de vraag vanuit de automobielenindustrie raakt de sector, de resultaten worden

ook beïnvloed door de onzekerheid rond het Italiaanse budgettair beleid en het handelsconflict tussen de VS en China, naast de groeiende handelsspanningen tussen de VS en de EU.

De productie van de Italiaanse farmaceutische industrie bedroeg in 2018 EUR 32 miljard (jaar-op-jaar een stijging van 3%), waarbij Italiaanse producenten goed waren voor 40% van de totaalopbrengsten. Het aandeel van de export was 79% van de totale opbrengst, terwijl in Italië de geneesmiddelenuitgaven tot de laagste van Europa behoren en blijven afnemen. Ondanks het verslechterde marktklimaat wordt verwacht dat de winstmarges van Italiaanse chemische/farmaceutische bedrijven de komende 12 maanden overwegend stabiel zullen blijven. Gemiddeld worden facturen in de Italiaanse chemie- en farmaceuticasector na 60 dagen betaald. De betalingservaring is gemiddeld en het aantal laatbetalers bleef de voorbije jaren stabiel.

Italië: Chemie

	2018	2019f	2020f
Bbp-groei (%)	0,7	0,1	0,4
Groei van de toegevoegde waarde van de sector (%)	1,9	1,0	0,8

Gemiddelde groei van de sector over de afgelopen 3 jaar (%)	3,1
Gemiddelde groei van de sector over de afgelopen 5 jaar (%)	2,3
Exportgerichtheid	hoog
Concurrentie	gemiddeld

Bronnen: Macrobond, Oxford Economics, Atradius

Hoewel de chemiesector vergeleken met andere industrieën in Italië het laagste insolventiecijfer kent, verwachten we voor de komende 6 maanden toch een (lichte) groei van het aantal betalingsachterstanden en bedrijfsfaillissementen. Oorzaak is een lagere vraag vanuit alle belangrijke consumentensegmenten en de lange termijn dat facturen gemiddeld uitstaan (DSO) bij de levering aan eindmarkten. Bankleningen kunnen, wanneer het kwantitatieve verruimingsprogramma van de Europese Centrale Bank stopt, minder toegankelijk worden. Desondanks verwachten we dat de insolventiestijging in de chemiesector ook in 2019 onder het voor alle Italiaanse ondernemingen geldende groeipercentage van 6% zal blijven.

Italiaanse chemiesector

Sterke Punten

Hoge mate van internationalisering

De sector scoort bovengemiddeld op solvabiliteit en winstmarges in vergelijking met de Italiaanse maakindustrie

De industrie kent het laagste percentage oninbare bankschulden van Italië

Zwakke Punten

Hoge kosten voor energie en arbeid zetten de marges onder druk

Het downstream olie/brandstof-segment wordt getroffen door lage marges en toegenomen belastingcriminaliteit

Groeiende concurrentie, vooral uit Azië

Gelijkblijvende binnenlandse vraag

Bron: Atradius

Gezien het nog lage aantal oninbare bankschulden en de bovengemiddelde solvabiliteit van veel ondernemingen, is ons acceptatiebeleid ten aanzien van de Italiaanse chemische/farmaceutische sector positief tot neutraal. Dat neemt niet weg dat ons beleid voor de petrochemie restrictief is. Dit segment lijdt onder de gevolgen van prijsschommelingen en sterke concurrentie, in combinatie met de zwakke financiële structuur van veel ondernemers. Vooral bij petrochemische groothandelaren zien we zeer lage marges en vormen lage prijzen en belastingcriminaliteit een probleem. Farmaceutische groothandelaren hebben over het algemeen een lage kredietwaardigheid en relatief veel schulden. Vanwege een lange DSO van eindconsumenten is de steun van banken noodzakelijk om aan de kapitaaleisen te voldoen.

Prestatievooruitzichten deelsectoren

Petrochemie

Basischemie

Farmaceutica

Bron: Atradius

Verenigde Staten

- De sector begint het effect van het Chinees-Amerikaanse handelsconflict te voelen
- Bedrijven blijven profiteren van het kostenvoordeel van schaliegas
- Facturen worden gewoonlijk na 30 tot 90 dagen betaald

Overzicht

Beoordeling kredietrisico	sterke verbetering	verbetering	stabiel	verslechtering	sterke verslechtering
Trend in wanbetaling over de afgelopen 6 maanden			✓		
Ontwikkeling van wanbetaling in de komende 6 maanden			✓		
Trend in insolventies over de afgelopen 6 maanden			✓		
Ontwikkeling van insolventies in de komende 6 maanden			✓		
Financieringscondities	zeer hoog	hoog	gemiddeld	laag	zeer laag
Afhankelijkheid van bankfinanciering		✓			
Algehele schuldenlast van de sector			✓		
Bereidheid van banken om krediet te verlenen aan de sector		✓			
Bedrijfsklimaat	sterke verbetering	verbetering	stabiel	verslechtering	sterke verslechtering
Winstmarges: algemene trend over de afgelopen 12 maanden			✓		
Situatie algemene vraag (verkoop)			✓		

Bron: Atradius

De Amerikaanse chemische industrie, profiterend van goedkope en overvloedige energie- en grondstofvoorraden, bleef in 2018 goed presteren. De recente hervorming van de vennootschapsbelasting heeft geleid tot een repatriëring van geldstromen, waarmee bedrijfsschuld werd afgelost, werd geïnvesteerd in nieuwe bedrijven of herbelegd in binnenlandse projecten. Volgens het American Chemistry Council nam de totale chemische productie (met uitzondering van de farmaceutica) in 2018 met 3,1% toe. Voor 2019 ligt een groei van 3,6% in het vooruitzicht, waarna in 2020 en 2021 de groei weer zal afzwakken naar respectievelijk 3,1 en 2,2%.

Naar verwachting neemt de productie van basischemicaliën in 2019 toe met 4,8% en met 4,3% in 2020. In de fijnchemicaliën zal in 2019 de productie toenemen met 2,2%, ten opzichte van een groei van 3,7% in 2018. Winsten werden in dit segment op-

gedreven door de groei van olieveldchemicaliën, elektronische chemicaliën, coatings, kleefstoffen, cosmetische chemicaliën, aroma's en parfums. Voor de komende jaren wordt voorspeld dat de vraag met de expansie van de Amerikaanse industrie- en bouwsector zal meegroeien.

De chemische industrie zal in de VS een handelsoverschot van USD 38 miljard bereiken met een export die met 10% stijgt (naar USD 143 miljard), terwijl de import met 7,8% toeneemt (naar USD 105 miljard). Wanneer het handelsconflict binnen de perken blijft, wordt tegen 2023 een handelsoverschot van USD 69 miljard verwacht. De toegang tot exportmarkten zal bepalend blijken. In het volgende decennium is het namelijk de exportgroei die de winst van de sector opdrijft (toenemende mondiale vraag zal worden beantwoord door van schalieolie profiterende chemicaliën uit de VS).

Verenigde Staten: Chemie

	2018	2019f	2020f
Bbp-groei (%)	2,9	2,6	1,7
Groei van de toegevoegde waarde van de sector (%)	5,1	2,9	3,0
Gemiddelde groei van de sector over de afgelopen 3 jaar (%)	2,5		
Gemiddelde groei van de sector over de afgelopen 5 jaar (%)	1,1		
Exportgerichtheid	gemiddeld		
Concurrentie	gemiddeld		

Bronnen: Macrobond, Oxford Economics, Atradius

Toch bestaat altijd het gevaar dat de huidige handelsconflicten verder escaleren, waarbij handelspartners met vergeldingsmaatregelen de Amerikaanse chemische industrie en zijn aanzienlijke handelsoverschot weten te raken. Tegelijkertijd zouden extra chemicaliëngerelateerde importheffingen van Amerikaanse zijde de aanvoerlijnen van Amerikaanse chemische bedrijven aantasten en hun grondstoffen duurder maken.

In de context van het aanhoudende Chinees-Amerikaanse handelsconflict zijn er op veel chemische en kunststofproducten al tarieven geheven (petrochemicaliën, kunststoffen, meststoffen, anorganische/organische chemicaliën). De Amerikaanse chemiesector ondervindt inmiddels al de gevolgen van de duurdere grondstoffen uit China en de Chinese vergeldingsheffingen op de Amerikaanse export. In 2018 nam de chemische export naar China slechts met 2,7% toe, nadat de groei in 2016 en 2017 nog in de dubbele cijfers liep.

In het petrochemiesegment hebben bedrijven veel geïnvesteerd in de bouw van petrochemische fabrieken, om zo mee te profiteren van de goedkope aardgastoevoer en de toegang tot inter-

nationale markten via het Houston Ship Channel. De beslissing voor zo'n grote investering vloeide vaak voort uit de verwachting dat de Chinese vraag naar Amerikaanse chemicaliën verder op zou lopen.

Bij een aanhoudend handelsconflict kunnen petrochemische bedrijven deze verwachte Chinese vraag niet vervuld zien worden, met als gevolg een groter wereldaanbod en dalende prijzen. Hoewel chemische bedrijven in de VS op dit moment nog profiteren van de lage aardgasprijs, zou een aanhoudende handelsoorlog met China deze bedrijven uitdagen de meer gefragmenteerde en competitieve wereldmarkt aan te spreken om nieuwe afnemers te vinden (bijvoorbeeld Latijns-Amerika en Europa) om de wegvallende Chinese vraag op te vangen.

De toegevoegde waarde van de Amerikaanse farmaceutische sector zal naar verwachting in 2019 met 2,4% en in 2020 met 2,2% stijgen. Plannen van de Amerikaanse regering om de prijzen van voorgeschreven medicijnen naar beneden te brengen, zijn voornamelijk nog niet gerealiseerd. De omzet- en productiegroei zouden in stand moeten worden gehouden door de vergrijzende 'baby boom'-generatie en de meegroeivende vraag naar farmaceutische en gezondheidsproducten.

De winstmarges van Amerikaanse chemische en farmaceutische bedrijven zijn in de regel stabiel en het aantal betalingsachterstanden is laag. Normaalgesproken worden facturen na 30 tot 90 dagen betaald. Vergeleken met andere sectoren komen insolventies weinig voor en ook in 2019 zal de toenemende vraag naar chemicaliën en farmaceutica deze trend niet onderbreken. Ons acceptatiebeleid ten aanzien van de chemische en farmaceutische sector blijft voor nu overwegend positief tot neutraal.

Gezien de sterke fragmentering van de sector en zijn afhankelijkheid van de bredere economie en inputkosten, blijven we de afzonderlijke trends per subsector en eindmarkt kritisch volgen. Amerikaanse chemische bedrijven die zakendoen met landen waar de lokale munt ten opzichte van de USD sterk is gedavalueerd, worden scherp in de gaten gehouden. Ons acceptatiebeleid is restrictiever ten aanzien van het meststoffensegment dat de negatieve gevolgen ondervindt van de uitdagingen op de landbouwmarkt (lage grondstofprijzen gewassen, ongunstige weersomstandigheden en aanhoudende handelsconflicten).

Amerikaanse chemiesector

Sterke Punten

Sterke internationale concurrentiepositie dankzij lage energieprijzen in de VS

Stabiele winstmarges en weinig betalingsachterstanden

Zwakke Punten

Sterkere USD zit uitvoerprestaties in de weg

De sector is gevoelig voor wereldwijd protectionisme

Bron: Atradius

Prestatievooruitzichten deelsectoren

Petrochemie

Basischemie

Farmaceutica

Bron: Atradius

Marktprestaties in een flits

Brazilië

- Hoewel de Braziliaanse economie slechts langzaam opkrabbelt, worden voor chemische en farmaceutische bedrijven dit jaar betere resultaten en hogere marges verwacht. Dat neemt niet weg dat het concurrentieniveau in beide sectoren hoog is en het concentratieproces zich doorzet – vooral onder middelgrote en grote marktspelers.
- In 2018 groeide de toegevoegde waarde van de farmaceutische subsector met meer dan 7% en voor 2019 wordt een groei van rond de 3% verwacht. Het segment blijft robuust, in weerwil van minder uitgaven op het gebied van volksgezondheid door voorziene bezuinigingsmaatregelen. Verstedelijking en vergrijzing drijven de vraag naar innovatieve en gespecialiseerde geneesmiddelen nog altijd op, wat voor farmaceutische bedrijven een goede afzetmarkt betekent. De vraag naar gezondheidszorg, geneesmiddelen en ouderenzorg zal op de middellange tot lange termijn verder toenemen. Grotere drogisterijketens blijven groeien en openen nieuwe filialen, die ook vaker over-the-counterproducten (OTC) aanbieden, zoals cosmetica en health food.
- Met uitzondering van enkele grote spelers leunen de meeste chemische en farmaceutische bedrijven in Brazilië nog steeds sterk op vreemd vermogen. Voor een deel is dit het resultaat van uitbreidingsactiviteiten die reeds voor de recessie van eind 2014 werden ingezet. Ondanks hun grote afhankelijkheid van bankkredieten zijn financiële instellingen doorgaans bereid chemische en farmaceutische bedrijven van leningen te voorzien, omdat er voor distributeurs en investeerders goede zakenkansen liggen.
- In de chemiesector worden facturen gemiddeld na 120 dagen betaald en in de farmaceutische sector is dat 90 dagen. Het betaalgedrag wordt daarbij beïnvloed door de koopkracht van consumenten en het uitgavenpatroon van de overheid. Het betaalgedrag was de laatste twee jaar goed en we verwachten in 2019 een daling van het aantal chemische/farmaceutische insolventies van rond de 5%.
- Omdat we zien dat de belangrijkste marktspelers zich hebben hersteld, is ons acceptatiebeleid voor de farmaceutische sector overwegend open. De markt bestaat voornamelijk uit veerkrachtige distributeurs en detailhandelaren. Toch zijn we voorzigtiger als het gaat om spelers die voor hun omzet afhankelijk zijn van volksgezondheidsinstellingen, aangezien bezuinigingsmaatregelen de gezondheidsuitgaven verder kunnen inperken.

Brazilië: Chemie

	2018	2019f	2020f
Bbp-groei (%)	1,1	1,2	2,2
Groei van de toegevoegde waarde van de sector (%)	0,6	1,7	2,8
Gemiddelde groei van de sector over de afgelopen 3 jaar (%)			0,3
Gemiddelde groei van de sector over de afgelopen 5 jaar (%)			-1,3
Exportgerichtheid			gemiddeld
Concurrentie			hoog

Bronnen: Macrobond, Oxford Economics, Atradius

Prestatievooruitzichten deelsectoren

Petrochemie

Basischemie

Farmaceutica

Bron: Atradius

- Ons acceptatiebeleid ten aanzien van de chemiesector is neutraal. De chemie heeft te lijden gehad onder de lagere vraag vanuit China, maar de vooruitzichten voor 2019 zijn veelbelovender. De agrochemische sector blijft kwetsbaar voor plotselinge wijzigingen in belangrijke externe voorwaarden, zoals het klimaat, marktprijzen en wisselkoersfluctuaties. In de subsector van de basischemie moeten de meeste grondstoffen worden ingevoerd. Daardoor zijn de productiekosten altijd onderhevig aan volatiele wisselkoersen en dreigende handelsrestricties. De prestaties van de petrochemie kunnen de gevolgen gaan merken van de toegenomen prijsstommelingen, die onder meer worden aangewakkerd door het huidige conflict tussen de VS en Iran.

Duitsland

- De Duitse chemische industrie (met inbegrip van farmaceutica) is de grootste van Europa en de vierde ter wereld. Van de om en nabij 2.000 bedrijven die chemische producten produceren, zijn meer dan 90% kleine of middelgrote ondernemingen (mkb) met minder dan 500 werknemers. Het mkb heeft een derde van het personeel in dienst en is goed voor bijna een derde van de totale omzet. Anders dan in andere industrieën, zijn de chemische mkb-bedrijven vaak afnemers en niet leveranciers van grote chemiebedrijven.
- Volgens de Duitse branchevereniging VCI nam de chemieproductie, met uitzondering van de farmaceutica, in 2018 af met 2,2% (mét farmaceutica een stijging van 3,6%). Daarbij nam de omzet af met 3,8%, tot EUR 203 miljard. Het VCI verwacht dat de productie en omzet in 2019 opnieuw zullen verslechteren, respectievelijk met 4% en 3%.
- Deze voorspelde daling is voornamelijk het gevolg van de lagere economische groei binnen Europa, in combinatie met een lagere vraag vanuit de belangrijkste afnemende industrieën (zoals de autobranche). Deze sector ondervindt bovendien de gevolgen van een grotere wereldwijde economische onzekerheid over de gevolgen van het protectionisme (zoals het Chinees-Amerikaanse handelsconflict en de dreiging van Amerikaanse importtarieven op auto's uit de EU). Ondertussen krijgen Duitse chemiebedrijven te maken met groeiende internationale concurrentie, voornamelijk van Aziatische producenten die continu de waardeketen beklimmen (bijvoorbeeld door kennis te verwerven over de speciale chemie).
- Over het algemeen zijn het vermogen, de solvabiliteit en de liquiditeit van Duitse chemie- en farmaciebedrijven robuust. Wel wordt verwacht dat economische schommelingen en een toenemende wereldwijde concurrentie de winstmarges van Duitse chemiebedrijven meer onder druk zullen zetten. In vergelijking met de rest van de wereld zijn de wettelijke eisen en de kosten van arbeid, energie en grondstoffen relatief hoog.
- Het betaalgedrag van de Duitse chemiesector is altijd bovengemiddeld geweest en kent geen noemenswaardige betalingsachterstanden. Facturen worden gemiddeld na 45 dagen betaald en voor binnenlandse betalingen is dat zelfs nog minder, aangezien de meeste chemische producten worden geëxporteerd naar landen met een langere betalingstermijn dan de binnenlandse markt. We hebben in de laatste 6 maanden geen grote wijziging in betaalgedrag of toename van het aantal meldingen van wanbetaling waargenomen, en we verwachten dat deze trend zich de komende maanden doorzet. De insolventieomgeving is stabiel en het insolventiecijfer blijft naar verwachting laag.

Duitsland: Chemie

	2018	2019f	2020f
Bbp-groei (%)	1,5	1,1	1,6
Groei van de toegevoegde waarde van de sector (%)	-1,6	-1,4	1,1

Gemiddelde groei van de sector over de afgelopen 3 jaar (%)	1,0
Gemiddelde groei van de sector over de afgelopen 5 jaar (%)	1,0
Exportgerichtheid	hoog
Concurrentie	hoog

Bronnen: Macrobond, Oxford Economics, Atradius

Prestatievooruitzichten deelsectoren

Fijnchemicaliën	Basischemie	Farmaceutica

Bron: Atradius

- Vanwege de nog altijd positieve kredietrisicobeoordeling blijft ons acceptatiebeleid voor de sector ontspannen, met normale externe toetsingen en koperbeoordelingen. Toch hebben we er vanwege het complexere marktklimaat toe besloten de vooruitzichten voor de industrie te verlagen van 'Uitstekend' naar 'Goed'.

Frankrijk

- De vraag naar Franse chemische producten groeit nog steeds, al is het sinds de tweede helft van 2018 in een lager tempo. Redenen voor deze vertraging zijn een zwakkere vraag van de belangrijkste afnemende industrieën (zoals de automobiel- en bouwindustrie in Europa), een lagere groei in China en een grotere onzekerheid door handelsconflicten. De industrie is uitermate exportgericht en profiteert van een diversificatie van eindmarkten en hoge uitgaven aan onderzoek en ontwikkeling. Desondanks verzwakken de hoge loonkosten en regelgeving de concurrentiepositie.
- De meeste Franse chemiebedrijven laten hoge winstmarges zien. Deze marges zijn echter de laatste 12 maanden als gevolg van hogere invoertarieven (met name nafta) verslechterd. Toch zullen de invoerprijzen de komende 6 maanden stabiel blijven; er wordt geen sterke stijging van de invoertarieven verwacht en de gasprijzen nemen in Europa zelfs af. Hoewel de schuldgraad in deze kapitaalintensieve sector over het algemeen hoog is, profiteert het van de leenbereidheid van banken en de lage rentevoet.
- De betalingservaring was de laatste jaren positief en het aantal laatbetalers is laag. De grote afhankelijkheid van leveranciers in de waardeketen voorkomt doorgaans laatbetaling. Het aantal wanbetalingen en insolventies bleef in 2018 en de eerste helft van 2019 gering en ook de komende 12 maanden zal deze trend zich doorzetten, ondanks hogere invoerprijzen en een dalende mondiale vraag naar chemicaliën. Op de een of andere manier gaat dit in tegen de algemene trend van bedrijfsinsolventies in Frankrijk, waarvoor in 2019 een stijging van 3% wordt voorzien.
- Dankzij stabiele bedrijfsresultaten en een positieve kredietrisicobeoordeling is ons acceptatiebeleid voor bijna alle grote subsectoren (petrochemie, basischemie, farmaceutica) zeer open.
- Wij hanteren wel een voorzichtiger beleid ten aanzien van het kunststoffen (verpakkings)segment. Deze subsector laat over de laatste 12 maanden een (weliswaar bescheiden) stijging van het aantal wanbetalingen zien en voelt de effecten van de schommelende olieprijs, het groeiende milieubesef en de strengere regelgeving (zoals de EU-plannen om wegwerpplastic per 2021 te verbieden).
- Op de lange termijn kan de Franse basischemiesector de gevolgen ondervinden van de verslechterde internationale concurrentiepositie en de afname van investeringen.

Frankrijk: Chemie

	2018	2019f	2020f
Bbp-groei (%)	1,6	1,4	1,5
Groei van de toegevoegde waarde van de sector (%)	1,0	1,8	1,7

Gemiddelde groei van de sector over de afgelopen 3 jaar (%)	2,1
Gemiddelde groei van de sector over de afgelopen 5 jaar (%)	2,6
Exportgerichtheid	zeer hoog
Concurrentie	hoog

Bronnen: Macrobond, Oxford Economics, Atradius

Prestatievooruitzichten deelsectoren

Petrochemie	Kunststoffen	Farmaceutica

Bron: Atradius

Japan

- Naar verwachting blijft de vraag naar Japanse chemische producten stabiel. Toch kan een sterke vertraging van de Chinese economische groei ernstige gevolgen hebben voor de export. De binnenlandse vraag naar farmaceutische producten is goed; de sector profiteert van stabiele medicijnuitgaven per hoofd van de bevolking en de vergrijzing.
- De basischemie heeft te kampen met grote concurrentie van buitenlandse marktspelers, terwijl Japanse farmaceutische bedrijven op de Aziatische markt steeds vaker worstelen met leveranciers van generieke geneesmiddelen. Dat gezegd hebbende, richten de meeste Japanse chemie/farmaceutische producenten zich toch vooral op hoogwaardigere producten met hogere marges en minder marktconcurrentie.
- De winstmarges zijn over het algemeen hoog. Desondanks wordt er voor de komende 12 maanden een verslechtering van de winstgevendheid voorzien als gevolg van een lagere vraag uit China en hogere grondstofprijzen (olie en nafta). Bovendien komen de winstmarges van farmaceutische bedrijven meer onder druk te staan na een recente prijsherziening door de Japanse overheid, die tegelijkertijd de verkoop van generieke medicijnen vergemakkelijkte.
- De financiële schuldgraad onder Japanse chemische/farmaceutische bedrijven varieert, maar ligt meestal onder de 100%. Vooral fabrikanten zijn voor grote investeringen afhankelijk van kapitaal en meestal is het verkrijgen van een banklening niet moeilijk. De huidige regering is groot voorstander van bankleningen en zet banken onder druk om zelfs aan zwakkere bedrijven geld te lenen om daarmee inflatiestreefcijfers te halen en faillissementen te voorkomen.
- Gemiddeld worden in de Japanse chemiesector facturen na 45 dagen tot 90 dagen voldaan. In de farmaceutische sector is de betalingsduur nog langer. De betalingservaring was de voorbije jaren zeer positief en het aantal laatbetalers is beperkt. Het aantal wanbetalingen en insolventies bleef in 2018 en de eerste helft van 2019 gering, en ook de komende 12 maanden zal deze trend zich doorzetten. Op de een of andere manier gaat dit in tegen de algemene trend van bedrijfsinsolventies in Japan, waarvoor we in 2019 een stijging van 2% voorzien.
- Dankzij stabiele bedrijfsresultaten en een positieve kredietrisicobeoordeling is ons acceptatiebeleid ten aanzien van nagenoeg alle grote subsectoren open. Hoewel de volatiele olieprijs een grote invloed heeft op de winstgevendheid van chemiebedrijven, hebben de Japanse spelers over het algemeen sterke balansen, die het effect van de invoerprijzen dempen.

Japan: Chemie

	2018	2019f	2020f
Bbp-groei (%)	0,8	0,5	0,4
Groei van de toegevoegde waarde van de sector (%)	0,8	1,7	-1,5

Gemiddelde groei van de sector over de afgelopen 3 jaar (%)	1,8
Gemiddelde groei van de sector over de afgelopen 5 jaar (%)	2,4
Exportgerichtheid	hoog
Concurrentie	gemiddeld

Bronnen: Macrobond, Oxford Economics, Atradius

Prestatievooruitzichten deelsectoren

Petrochemie	Basischemie	Farmaceutica

Bron: Atradius

Singapore

- Met grote investeringen in de infrastructuur en steun aan grootschalige projecten heeft de regering chemische en farmaceutische multinationals gestimuleerd om filialen in de stadstaat op te zetten. Grote internationale concerns domineren derhalve de markt, terwijl Singapore beschikt over het op twee na grootste raffinagecentrum ter wereld.
- Verwacht wordt dat de vraag naar Singaporese chemische producten in Azië verder zal toenemen, hoewel een escalatie van het handelsconflict tussen China en de VS de regionale en mondiale aanvoerlijnen zou kunnen ontregelen. Op de korte termijn blijft de vraag naar farmaceutische producten in Singapore stabiel.
- De winstmarges van chemiebedrijven zijn de laatste 12 maanden stabiel gebleven en voor de tweede helft van 2019 en 2020 worden geen veranderingen verwacht. Wel kunnen petrochemiebedrijven die afhankelijk zijn van olie-invoer de komende 6 maanden de druk op hun winstmarges zien toenemen als gevolg van de stijgende prijs van ruwe olie.
- Gemiddeld worden facturen in de Singaporese chemiesector na 30 tot 60 dagen voldaan. De betalingservaring was de voorbije jaren uitstekend en het aantal laatbetalers is gering. Het aantal wanbetalingen en insolventies bleef in 2018 en de eerste helft van 2019 beperkt en ook de komende 12 maanden zal deze trend zich doorzetten.
- Voor nu geldt dat ons risicoacceptatiebeleid ten aanzien van de basischemie alsook de speciaal- en fijnchemicaliën overwegend positief is. Hetzelfde geldt voor de farmaceutische industrie. Als gevolg van hogere olieprijsen staan we echter neutraler tegenover de kunststoffen- en petrochemiesector, met name ten aanzien van handelsondernemingen.
- De meest urgente dreiging voor de chemiesector is het effect van een eventuele escalatie van het Amerikaans-Chinese handelsconflict op de export. Op de middellange tot lange termijn kunnen goedkope concurrenten uit andere Aziatische landen en het Midden-Oosten een serieuze bedreiging vormen voor de exportgerichte chemie-industrie van Singapore.

Singapore: Chemie

	2018	2019f	2020f
Bbp-groei (%)	3,2	2,3	2,6
Groei van de toegevoegde waarde van de sector (%)	5,4	1,9	4,2

Gemiddelde groei van de sector over de afgelopen 3 jaar (%)	3,7
Gemiddelde groei van de sector over de afgelopen 5 jaar (%)	4,5
Exportgerichtheid	hoog
Concurrentie	gemiddeld

Bronnen: Macrobond, Oxford Economics, Atradius

Prestatievooruitzichten deelsectoren

Petrochemie	Basischemie	Farmaceutica

Bron: Atradius

Spanje

- De omzet in de Spaanse chemiesector steeg in 2018 met 4%, naar EUR 66 miljard, waarbij 58% van de productie in het buitenland werd verkocht. De verwachting is dat de winstmarges de komende 12 maanden stabiel blijven, gesteund door de binnenlandse economische groei, een verder stijgende export en de mogelijkheid om prijsstijgingen aan eindconsumenten door te berekenen.
- Bankfinanciering is de laatste jaren toegankelijker geworden. Dat geldt zowel voor kortetermijnfinanciering (werkkapitaalbeheer) als kredietfaciliteiten op lange termijn (dat wil zeggen financiering van kapitaaluitgaven).
- Gemiddeld worden facturen in de Spaanse chemiesector na 60 dagen voldaan en het betaalgedrag was de laatste twee jaar goed. Het aantal meldingen van wanbetaling en insolventie was in 2018 gering en ook voor 2019 wordt geen substantiële toename verwacht.
- Ons acceptatiebeleid voor de subsectoren basischemie en petrochemie is open gezien de goede bedrijfsprestaties en het lage kredietrisico. Datzelfde geldt voor farmaceutische bedrijven, die de afgelopen jaren in de regel gezonde brutowinstmarges behaalden en een uitstekend betaalgedrag lieten zien.
- Ons acceptatiebeleid is daarentegen neutraler ten aanzien van het kunststoffensegment dat de gevolgen ondervindt van het groeiende milieubewustzijn en de strengere regelgeving (zoals de EU-plannen om tegen 2021 plastic wegwerpartikelen uit te bannen). In de nabije toekomst kan dit voor bedrijven negatieve gevolgen hebben.
- Bij het verzekeren van de chemische industrie moet voor elk afzonderlijk bedrijf worden vastgesteld hoe evoluerende grondstofprijzen (met name olie) de toekomstige cashflow beïnvloeden en of de prijsstijging van productiemiddelen kan worden doorberekend.
- We besteden bijzondere aandacht aan bedrijven met veel vreemd kapitaal, waarbij we de ontwikkeling van de schuldenlast en het eindgebruik van elke significante schuldenstijging evalueren. Ook gaat extra aandacht uit naar eventuele onbenutte kredietfaciliteiten en het looptijdprofiel van langetermijnschulden.

Spanje: Chemie

	2018	2019f	2020f
Bbp-groei (%)	2,6	2,3	2,0
Groei van de toegevoegde waarde van de sector (%)	1,3	1,8	1,7

Gemiddelde groei van de sector over de afgelopen 3 jaar (%)	2,6
Gemiddelde groei van de sector over de afgelopen 5 jaar (%)	2,7
Exportgerichtheid	hoog
Concurrentie	gemiddeld

Bronnen: Macrobond, Oxford Economics, Atradius

Prestatievooruitzichten deelsectoren

Basischemie	Kunststoffen	Farmaceutica

Bron: Atradius

Verenigd Koninkrijk

- De Britse chemische en farmaceutische industrie dragen elk jaar rond GBP 18 miljard bij aan de economie van het VK en zijn samen de grootste exporteur van geproduceerde goederen. Chemische producten zijn goed voor 4,5% en farmaceutische producten voor ongeveer 8% van alle exportproducten. De farmaceutische sector maakt deel uit van een mondiale industrie waarbinnen het VK een leidende Europese markt en producent is.
- De chemische en farmaceutische industrieën bestaan voornamelijk uit kleine tot middelgrote ondernemingen (mkb) en microbedrijven, terwijl een aantal grotere bedrijven hun hoofdkantoor in het VK hebben. Het merendeel van de bedrijven is volledig ontwikkeld en beschikt over een stabiel klantenbestand, aangezien hoge toetredingsdrempels de industrie beschermen (wettelijke eisen en verplichte hoge kapitaaluitgaven).
- In deze sector is de winstgevendheid van bedrijven doorgaans hoog en de vooruitzichten voor de winstmarges zijn voor de komende 12 maanden stabiel. Veel chemieondernemingen kiezen voor objectfinanciering. De financieringsfaciliteiten van banken zijn toereikend en herfinancieringen lijken geen probleem te zijn.
- Gemiddeld worden facturen in de Britse chemiesector na 60 tot 90 dagen voldaan. De betalingservaring was de voorbije jaren uitstekend en het aantal laatbetalers is zeer gering. Het aantal wanbetalingen en insolventies bleef in 2018 en de eerste helft van 2019 beperkt, en ook in de tweede helft van 2019 zal deze trend zich doorzetten. Deze trend gaat in tegen de algemene trend van Britse bedrijfsinsolventies, die naar verwachting dit jaar met 7% zullen toenemen.
- Voor nu geldt dat ons acceptatiebeleid ten aanzien van de belangrijkste subsectoren van de chemiesector (basischemicaliën, petrochemicaliën, en fijne en speciale chemicaliën) overwegend positief is. Hetzelfde geldt voor de farmaceutische industrie.
- Daarbij moet wel worden opgemerkt dat een brexit op de middellange termijn een negatieve uitwerking op de winstgevendheid van bedrijven en hun betaalgedrag kan hebben. Zowel chemicaliën als farmaceutica maken deel uit van een sterk geïntegreerde EU-aanvoerketen die vaart op een spanningsvrij vervoer van grondstoffen en eindproducten. Tegelijkertijd is 60% van alle Britse chemische en farmaceutische exportproducten bestemd voor de EU.

Verenigd Koninkrijk: Chemie

	2018	2019f	2020f
Bbp-groei (%)	1,4	1,5	1,7
Groei van de toegevoegde waarde van de sector (%)	2,1	1,9	1,7
Gemiddelde groei van de sector over de afgelopen 3 jaar (%)			0,5
Gemiddelde groei van de sector over de afgelopen 5 jaar (%)			1,7
Exportgerichtheid			hoog
Concurrentie			zeer hoog

Bronnen: Macrobond, Oxford Economics, Atradius

Prestatievooruitzichten deelsectoren

Petrochemie	Basischemie	Farmaceutica

Bron: Atradius

- Wanneer het tot een harde brexit komt, zullen tariefverhogingen de grootste impact hebben; zowel export als import zijn namelijk gevoelig voor de tarieven van de Wereldhandelsorganisatie. Daarnaast zouden wisselkoersverliezen een ernstig risico kunnen vormen voor ondernemingen. De agrarische sector zou in het geval van een harde brexit ook zwaar getroffen kunnen worden door grote veranderingen in het subsidiestelsel (het vervallen van EU-subsidies noodzaakt een vervangend nationaal programma). Dit heeft mogelijk een negatieve uitwerking op de agrochemische subsector.

Vooruitzichten prestaties sectoren per land

Juli 2019

	Landbouw	Automotive/ Transport	Chemie / Farmacie	Bouw / Bouw- materialen	Duurzame consumptiegoederen	Electronica / ICT	Financiële diensten
België							
Denemarken							
Duitsland							
Frankrijk							
Hongarije							
Ierland							
Italië							
Nederland							
Oostenrijk							
Polen							
Portugal							
Rusland							
Slowakije							
Spanje							
Tsjechië							
Turkije							
VK							
Zweden							
Zwitserland							
Brazilië							
Canada							
Mexico							
VS							
Australië							
China							
Hong Kong							
India							
Indonesië							
Japan							
Nieuw-Zeeland							
Singapore							
Taiwan							
Thailand							
VAE							

INHOUDSOPGAVE

UITGEREIDE RAPPORTEN

MARKTPRESTATIES
IN EEN FLITS

OVERZICHTSTABEL

SECTORPRESTATIES

Voeding	Machines	Metaal	Papier	Diensten	Staal	Textiel

Uitstekend

Goed

Redelijk

Matig

Slecht

INHOUDSOPGAVE

UITGEREIDE RAPPORTEN

MARKTPRESTATIES
IN EEN FLITS

OVERZICHTSTABEL

SECTORPRESTATIES

Sectorprestaties

Geen veranderingen sinds juni 2019

Hebt u deze Market Monitor met interesse gelezen? Kijkt u dan ook eens op onze website www.atradius.be. U vindt hier nog meer Atradiuspublicaties die zich richten op de mondiale economie, waaronder diepgaande landenrapporten, advies over creditmanagement en artikelen over actuele busnesstopics.

Actief op Twitter? Volg [@atradiusBEnl](https://twitter.com/atradiusBEnl) of zoek op [#marketmonitor](https://twitter.com/hashtag/marketmonitor) om up to date te blijven met de nieuwste versie.

Volg Atradius op Social Media

[atradiusbenl](https://twitter.com/atradiusbenl)

[atradius-belgie](https://www.linkedin.com/company/atradius-belgie)

[atradiusbenl](https://www.youtube.com/channel/UCatradiusbenl)

Atradius
Jan van Gentstraat 1, bus 201-202
2000 Antwerpen
belgium@atradius.com

www.atradius.be